

Anna Gruntkowska

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie¹

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej na zajęciach pozalekcyjnych w szkole podstawowej – prowadzenie szkolnego czasopisma

Wstęp

Technologia informacyjno-komunikacyjna na stałe weszła do kanonu obowiązkowych zajęć edukacyjnych w szkole. Uczniowie od początku swojej edukacji nabywają umiejętności w tym zakresie, uczestnicząc w zajęciach komputerowych. Ale zasoby współczesnej szkoły, łatwość dostępu do pracowni komputerowych stwarzają także szerokie możliwości rozwijania twórczej działalności młodego człowieka poza obowiązkowymi lekcjami. TIK² jest technologią, która może urozmaicić i wzbogacić szkolne zajęcia pozalekcyjne, jakimi są na przykład zajęcia kółka dziennikarskiego. W Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 162 w Krakowie szkolne czasopismo od początku swego istnienia tworzone jest przez uczniów w wersji elektronicznej i papierowej. Ta działalność dała początek innym rozwiązaniom, a mianowicie prowadzeniu szkolnego czasopisma w formie bloga. Taka forma aktywności uczniów wpisała się również w program popularyzowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej przebiegający pod hasłem: „Szkoła z Klasą 2.0”, który to „od lat wspiera szkoły w przygotowywaniu młodych ludzi do życia w nowoczesnym świecie i w wychowywaniu ich na aktywnych obywateli, którzy chcą się uczyć i potrafią podejmować nowe wyzwania”³.

Cele kółka dziennikarskiego

Nadrzędnym celem kółka dziennikarskiego jest oczywiście redagowanie szkolnego czasopisma, ale łatwy dostęp do pracowni komputerowej i możliwość korzystania z komputera przez każdego ucznia jest dobrą okazją do wprowadzania młodego człowieka w świat komunikacji informacyjnej.

Celem jest więc redagowanie szkolnego czasopisma z wykorzystaniem technologii informacyjnej, dzięki której uczeń:

- doskonali umiejętność redagowania tekstów o charakterze publicystycznym: doniesień prasowych, artykułów, esejów, wywiadów, recenzji, sprawozdań;
- rozwija zainteresowania literackie (pisanie wierszy, opowiadań);

¹ Także opiekunka uczniów z kółka dziennikarskiego działającego w SP z OI nr 162 w Krakowie, których działania stanowią przedmiot niniejszego artykułu.

² TIK – technologia informacyjno-komunikacyjna.

³ Opis programu *Szkoła z Klasą*, <http://www.ceo.org.pl/pl/szkolazklasa2zero/news/szkola-z-klasa-20-opis>.

- doskonalili umiejętność poprawnego redagowania tekstów pod względem językowym, stylistycznym, kompozycyjnym, ortograficznym i interpunkcyjnym;
- nabywa umiejętności selekcji materiału,

ale równocześnie

- doskonalili umiejętności pracy na komputerze – od najbardziej elementarnych, jak sprawne pisanie na klawiaturze, poprzez edycję tekstu, formatowanie aż po umiejętności związane z korzystaniem z dokumentu Excel podczas sporządzania diagramów czy programu *InfranView*, a także wdraża się do tworzenia internetowej gazetki, zakładania bloga, logowania, obsługi bloga.

Wszystkie te działania rozwijające w znacznej mierze umiejętności polonistyczne uczniów korespondują z zapisami w podstawie programowej kształcenia ogólnego, a tym samym wpisują się w przygotowywanie uczniów do sprawdzianu na zakończenie nauki w szkole podstawowej.

Zajęcia kółka dziennikarskiego rozwijają także organizacyjne umiejętności ucznia – młody człowiek wdraża się do pracy w grupie poprzez nabywanie umiejętności planowania, podziału zadań i prac.

Przygotowanie do prowadzenia szkolnego czasopisma w formie bloga – debata

Szkolne czasopismo w kształcie bloga służy popularyzacji periodyku (link do strony gazetki znajduje się na stronie internetowej szkoły⁴), gdyż udostępniane jest ono większej części społeczności szkolnej niż w przypadku wersji papierowej, ale z drugiej strony niesie zagrożenia wynikające właśnie z tej dostępności. Pierwsze zajęcia kółka dziennikarskiego, przed przystąpieniem do zakładania bloga i określaniem kierunku pracy nad gazetką szkolną w nowej postaci, były więc poświęcone omówieniu problemów związanych z bezpieczeństwem w Internecie oraz korzystaniem z jego zasobów. Zajęcia przybrały formę debaty z uczestnikami kółka dziennikarskiego, która miała na celu przybliżenie uczniom zarówno zagadnień **dotyczących technologii informacyjno-komunikacyjnej**, jak i omawianie kwestii związanych z bezpieczeństwem w sieci.

Uczniowie do dyskusji podczas spotkania wybrali zaproponowane przez program „Szkoła z Klasą 2.0” zagadnienia: *Nie kradnij i nie daj się okraść*, *Komunikujemy się*, *Nauczcie tego dorosłych*. Zespół podzielony został na trzyosobowe grupy. Każda grupa wybrała jedno zagadnienie i przystąpiła do działania – opracowania zasad dobrej komunikacji w wirtualnej przestrzeni. Rezultaty pracy uczniów często przybrały charakter nie zasad, ale bardziej porad, którymi według nich warto się kierować, korzystając z zasobów Internetu czy pracując na komputerze.

⁴ <http://www.sp162.pl/>

Poniżej przedstawiono wypracowany przez poszczególne uczniowskie zespoły materiał w ramach tematów wybranych do debaty.

Zagadnienie: *Nie kradnij i nie daj się okraść*

1. *Podpisuję na blogu własne zdjęcia i teksty tylko swoim imieniem i klasą, do której uczęszczam, nie podaję nazwiska.*
2. *Adres e-mail podaję tylko osobom zaufanym, na facebooku ustaliam poziom prywatności.*
3. *Gdy cytuję fragmenty tekstów (ale tylko tych, co do których mam pewność, że są ogólnodostępne i nie chronią ich prawa autorskie) zapisanych w Internecie, podaję źródło, z którego pochodzą.*
4. *Nie ściągam wirusów – po co komu grypa:).*

Zagadnienie: *Komunikujemy się*

1. *Komunikacja to rewelacja.*

Komunikuję się. Jak? Już wiem! Ściągnąłem skype'a (oczywiście darmowego, ogólnie dostępnego) i jest dobrze:) Rozmawiam z Olgą, Zosią, Alą i Mają i widzę ich do tego – o rajul!

2. *Komunikacja w Internecie to czysty zysk!*

Nie musimy wydawać pieniędzy na SMS-y i telefonowanie, a dzięki skype'owi możemy nie tylko rozmawiać, ale i widzieć przyjaciela, z którym rozmawiamy.

Zagadnienie: *Nauczcie tego dorosłych*

1. *Babciu, Dziadku, Internet jest dla Was!*
2. *Nie bójcie się klawiatury – to działa jak maszyna do pisania.*
3. *Nie bójcie się klikać, zamykać, otwierać, przesuwać myszką po ekranie, przesuwać ekranem góra-dół – tu nic się nie zepsuje:).*
4. *Babciu, Dziadku, chcecie ze mną porozmawiać, chociaż mieszkacie pod Sandomierzem – włączcie komputer – portale społecznościowe, komunikatory czekają na Was i na mnie!*
5. *Babciu, nie wiesz, jak upiec tort na moje urodziny – włącz komputer – Internet to skarbnica przepisów z kraju i ze świata.*
6. *Dziadku, nie wiesz, jaki kupić samochód – włącz komputer – Internet to także wiedza o motoryzacji.*

Działania kółka dziennikarskiego

Po zajęciach związanych z kwestiami bezpieczeństwa w sieci, debacie, uczniowie przystąpili do tworzenia bloga i redagowania pierwszych zapisów. Początkowe działania na kółku dziennikarskim były więc poświęcone na zakładanie bezpłatnego konta e-mail na *gazeta.pl*, logowanie, ustalanie zasad logowania (odpowiedni wybór danych). Te działania musieli uczniowie wykonać, by móc prowadzić bloga. Przy okazji tych czynności dzieci poświęciły nieco czasu na umiejętne wpisywanie swoich danych, tak by w żaden sposób ich podanie nie zagrażało bezpieczeństwu użytkowników konta. Zakładanie konta e-mail to także sposobność dla ucznia do doskonalenia umiejętności korzystania z poczty elektronicznej, selekcji wiadomości, które przychodzą na jego pocztę.

Kolejne zajęcia to praca nad grafiką „szaferkowego”⁵ bloga, wybór i odpowiedni zapis działów gazetki. Uczniowie musieli zdecydować, o czym chcą pisać i w związku z tym, jakie zakresy tematyczne należy wyznaczyć w czasopiśmie. Pojawiły się więc między innymi takie nagłówki jak: *Buda na bieżąco, czyli co słycać w szkole...*, *Nabazgrane duszą, czyli twórczość literacka uczniów...*, *Co jest na topie, czyli o książce, filmie, muzyce.*

Rysunek 1. Fragmenty pierwszej strony „szaferkowego” bloga

⁵ Przymiotnik utworzony od tytułu szkolnego czasopisma „Szaferek”. Natomiast sama nazwa czasopisma pochodzi od nazwiska patrona SP z OI nr 162 w Krakowie, Władysława Szafera.

Opracowywanie graficznej strony bloga stało się też okazją do wykorzystania umiejętności i talentów plastycznych uczniów, którzy ilustrują teksty rysunkami wykonanymi przez siebie w sposób tradycyjny – na papierze. To działanie – zamieszczanie własnych ilustracji na blogu, to następna możliwość – zdobywanie umiejętności związanych z prowadzeniem bloga. Wymaga to bowiem od młodego człowieka umiejętności najpierw skanowania, a potem zapisywania rysunku w formacie JPG (tu młodzi dziennikarze poznali nowy program *InfranView*, za pomocą którego tworzyli pliki ze zdjęciami). Format JPG przydał się także do zamieszczania na blogu diagramów. Uczniowie poznali więc arkusz Excel – nabyli umiejętność tworzenia diagramów, zapisu właściwych danych, opracowania graficznego schematu. Diagram stał się zresztą podstawową informacją, którą uczniowie zamieszczają w dziale gazetki pt. *BOSZ, czyli badanie opinii szkolnej*.

Ważnym elementem pracy na blogu jest też świadomość uczniów dotycząca ochrony danych osób, które gazetkę redagują, a także tych, o których w różnych notatkach, artykułach, sprawozdaniach uczniowie piszą oraz jak zgodnie z prawem korzystać z dostępnych w sieci materiałów – tekstów, zdjęć, filmów. Dlatego też redaktorzy zamieścili na blogu bezpłatną stronę z grafiką, by móc swoje teksty ubarwiać zdjęciami adekwatnymi to poruszanego problemu czy opisywanej sprawy.

Realizacja zadań – powadzenie szkolnego czasopisma w wersji bloga

Przed redagowaniem kolejnych tekstów do gazetki szkolnej odbywa się spotkanie uczniów – młodych redaktorów, podczas którego planują oni tematykę i rodzaj tekstów do poszczególnych działów czasopisma, dzielą się zadaniami (każda osoba jest odpowiedzialna za dany dział gazetki), wymieniają się uwagami na temat źródeł pozyskiwania informacji. Spotkanie to kończy się sporządzeniem w formie tabeli planu pracy na najbliższe tygodnie.

Następnie uczniowie przystępują do pracy redaktorskiej. Niektóre zadania wymagają jednak „wyjścia w teren”, szczególnie te związane z badaniem opinii szkolnej czy pozyskaniem informacji na przykład o konkursie fotograficznym. Na podstawie zebranych danych uczniowie już na zajęciach kółka dziennikarskiego opracowują pozyskany materiał. Młodzi dziennikarze, opracowując teksty do bloga, korzystają także z jednego z programów pakietu biurowego Microsoft Office – dokumentu Excel, dzięki któremu sporządzają diagramy ilustrujące wyniki ankiet przeprowadzanych wśród uczniów, a dotyczące zagadnień związanych z życiem szkoły, np. *Które zadanie otwarte na sprawdzianie szóstoklasisty było dla ciebie najtrudniejsze?*, przeglądarki internetowej Google w celu poszukiwania informacji, programu *InfranView*, w którym opracowują zeskanowane ilustracje czy rysunki. Przede wszystkim jednak uczniowie mają możliwość publikowania na stronach blogowego czasopisma informacji na tematy szczególnie ich interesujące. W czasopiśmie, w określonych, stałych działach, dzieci zamieszczają artykuły, notatki dotyczące relacji z bieżącego życia szkoły, informacji ze świata mody i urody, muzyki, informacji na temat nowości książkowych i filmowych. Ta część pracy redaktorskiej jest także okazją do doskonalenia umiejętności związanych z poszukiwaniem

i wyborem odpowiedniego źródła informacji, dokonywaniem selekcji materiału. Ważnym działem czasopisma jest również sekcja poświęcona problemom nastolatków, a więc *sprawom, o których trzeba rozmawiać*⁶. Poczytnymi treściami są także wyniki badania opinii szkolnej (BOSZ) na tematy bliskie społeczności uczniowskiej klas IV-VI (opracowane na podstawie przeprowadzonych sondaży), przepisy kulinarne na potrawy domowe podpatrzone w rodzinnych kuchniach czy takie, które kilkuletnie czy kilkunastoletnie dziecko może samodzielnie, bezpiecznie przygotować sobie w domu, zanim przyjdą rodzice.

Rysunek 2. – Działy tematyczne w szkolnym czasopiśmie

Przykład uczniowskiego tekstu z czasopisma szkolnego zamieszczonego na blogu

Nasze przemyślenia przed wkróceniem do gimnazjum

Niedługo wszyscy szóstoklasiści znikną z korytarzy naszej podstawówki i udadzą się do gimnazjum. Głównym problemem dla większości trzynastoletków jest stres związany z przynależnością do szkoły, którą wybrali.

Kiedy szóstoklasiści znajdą swoje nazwisko na liście przyjętych do wybranego gimnazjum, w ich głowach pojawia się mnóstwo pytań, na które nie mogą znaleźć odpowiedzi. „Jak odnajdę się w nowej szkole?“, „Czy poradzę sobie z nauką?“, „W jaki sposób nawiążę dobre relacje z przyszłą klasą?“. Na te pytania nie ma konkretnych odpowiedzi, ale mimo to postaramy się na nie odpowiedzieć.

⁶ Rozwinięcie tytułu jednego z działów czasopisma – *Nasze sprawy*.

Do gimnazjum przychodzimy z tzw. „czystą kartą”. To od nas zależy jak ją „zapełnimy”. Aby rówieśnicy zauważali tylko nasze zalety, powinniśmy być sobą. Pamiętajmy, by być zawsze szczerym w stosunku do kolegów. Nikogo nie obrażajmy, nie wyciągajmy pochopnych wniosków na temat innych od razu po pierwszym spotkaniu. Może się okazać, że się bardzo myliliśmy.

Nie przejmuj się tym, że nie wszystkich będziesz znał, przecież nie ty jeden chcesz poznać nowych ludzi. Po prostu podejź i „wyczał” czy nadajecie na tych samych falach. Zaproponuj wspólny temat do rozmowy, opowiedz o swoim hobby. To są pierwsze kroki do poznania całej klasy. Wierzmy, że uda ci się znaleźć swoją „bratnią duszę” w nowej szkole.

Drobnych porad udzieliły przyszłe gimnazjalistki...

Uczniowie między innymi dzięki zajęciom w kółku dziennikarskim sprawnie posługują się różnymi narzędziami TIK. Najwięcej pracy wymaga od nich dołączenie do napisanych tekstów rysunków czy diagramów, które opracowują w programie InfranView, gdyż najczęściej wymagają one zmniejszenia formatu tak, by „zmieściły” się w oknie bloga. Corocznie dużym wyzwaniem dla młodych dziennikarzy jest opracowywanie raportażu zdjęciowego z ważnej dla szkoły uroczystości – koncertu klas baletowych i tanecznych, który to koncert stanowi podsumowanie artystycznej działalności placówki.

Teksty redagowane przez uczniów są przez nauczyciela wspólnie z nimi sprawdzane. Podczas tej pracy uczniowie doskonałą przede wszystkim umiejętność poprawnego zapisu tekstu pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym, ale także pod kątem edytorskim. Cieszy fakt, że uczniowie coraz lepiej radzą sobie z edycją tekstów, a szczególnie, gdy pracują w dokumencie Excel i nie tylko sporządzają diagramy, ale także „bawią się”, ozdabiając je na wszystkie możliwe sposoby, jakie daje ten dokument.

Uczniowie na zajęciach kółka dziennikarskiego rozwijają więc swe umiejętności w zakresie redagowania tekstów publicystycznych, doskonałą umiejętności związane z poprawnością językową, ortograficzną i interpunkcyjną, ale przede wszystkim uczą się i wykorzystują technologię informatyczną w życiu codziennym.

Wszystkie te aktywności poszerzają i doskonalą umiejętności polonistyczne uczniów: utrwalają znajomość wyznaczników formalnych różnych tekstów kultury i form wypowiedzi, z którymi młody człowiek spotka się, pisząc sprawdzian szóstoklasisty; kształtują jego świadomość stylistyczną, prowadząc do stworzenia własnego stylu pisania; pogłębiają jego świadomość językową, a więc sprawne posługiwanie się językiem polskim w tekstach pisanych (obszary: składnia, frazeologia, fleksja oraz zapis).

Podsumowanie

Gazetka w formie elektronicznej jest dla uczniów dużą atrakcją między innymi dlatego, że jest ogólnie i łatwo dostępna zarówno na stronie internetowej szkoły, jak i poprzez bezpośredni wpis w internetowym oknie adresowym adresu bloga: www.szaferek.blox.pl. Uczniowie łatwo i szybko mogą poruszać się po stronie, jednym kliknięciem wybierając interesujący ich dział tematyczny, mogą podziwiać pracę swoich koleżanek i kolegów.

A dla samych uczestników kółka dziennikarskiego blogowa wersja czasopisma szkolnego stała się okazją, by nie tylko zasmakować pracy dziennikarza, ale także poznać nowy sposób komunikowania się (poza znanymi już e-mailami czy facebookiem) i prezentacji wytworów własnej działalności. Właściwie jedyną trudność przy prowadzeniu gazetki szkolnej w formie bloga to świadomość, jak duża jest odpowiedzialność za słowa, za korzystanie z zasobów Internetu, bo w końcu każde słowo zapisane w blogowym „Szaferku” staje się wiadomością ogólnie dostępną – publiczną.

Przed wszystkim jednak zajęcia dziennikarskie i praca na blogu to okazja do spotkania się poza formalnymi lekcjami, możliwość swobodnej wymiany zdań, zabawy i wybuchów radości, gdy uda się napisać śmieszną ploteczkę o nauczycielu czy wkleić w końcu zdjęcie na stronę bloga, gdy nie chce się ono od razu wkleić, bo nieustannie pojawia się komunikat: „za duży rozmiar załącznika”.

Bibliografia

1. Jędrzychowska M., *Lektura i kultura*, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków 1994.
2. Papert S., *Burze mózgow. Dzieci i komputery*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.
3. Szymański M., *O metodzie projektów*, Żak, Warszawa 2010.
4. Opis programu Szkoła z Klasą 2.0 <http://www.ceo.org.pl/pl/szkolazklasa2zero>
5. Zasoby szkolnego czasopisma „Szaferek”, www.szaferek.blox.pl.